

Ballens uforutsigbare vei mot mål: Medvirkning som maktspill

Bengt Andersen og Sara Berge Lorenzen

Arbeidsforskningsinstituttet (AFI), OsloMet – storbyuniversitetet

Frustrasjon, tvil og rammer for medvirkning

Forskningen på medvirkning i byutvikling kan for enkelthets skyld deles i to kategorier, viser en nylig publisert litteraturgjennomgang (Andersen & Skrede, 2021). Den ene kategorien består av litteratur der forfatterne understreker viktigheten av medvirkning, mens den andre utgjøres av analyser som ser mer kritisk på problemene ved å få til medvirkning og de mulige negative følgene, så vel som de positive virkningene, av innbyggerinvolvering. Denne grove inndelingen kan nyanseres ved vise til studier som Trudeau (2018) og Medved (2017, 2018), samt den nevnte litteraturgjennomgangen (Andersen & Skrede, 2021). Selv om vi kan slutte oss til mange av idealene til medvirkningsproponentene – altså de som foreslår at medvirkning er et viktig verktøy – ønsker vi med dette kapitlet å gi en nyansert situasjonsbeskrivelse og å tilby en kritisk-orientert analyse av medvirkningens maktspill (se også Rosol, 2010, s. 559).

Med begrepet «kritisk» ønsker vi å tydeliggjøre at vi ikke nødvendigvis *a priori* aksepterer at noe er «fornuftig» eller «bra», men at dette må undersøkes empirisk og at ulike sider, både fordeler og ulemper, løftes frem. En kritisk analyse av byutvikling kan dermed få frem hvordan dagens situasjon ikke er «naturgitt» (Andersen, 2014), men for eksempel

delvis drevet frem av aktører med én bestemt ideologi eller et bestemt sett med verdier/motiver der andre aktørers preferanser ikke alltid tilgodeses (Andersen et al., 2021). Kritisk-orienterte byforskere vil ofte løfte frem «makt» i sine diskusjoner (Brenner, 2009). Eller, som nevnte Medved (2017, 2018) legge opp til en evaluering og kritisk vurdere hva som synes å ha fungert eller har hatt betydning for utfallet. Medved dokumenterte gjennom sine komparative casestudier blant annet hvordan resultatene fra en mer toppstyrt byutvikling ikke må skille seg mye fra en mer medvirkningsorientert byutvikling.

Under vil vi selv illustrere poengene her ved å trekke på våre egne erfaringer og tolkninger av disse fra ulike feltarbeid i Oslo. Målet var å samle informasjon som offentlige myndigheter kunne nyttiggjøre seg i eget arbeid. Med andre ord var vi ikke der for å samle inn data med den hensikt å gjøre en kritisk analyse for publisering i en vitenskapelig kanal. Vi ble derfor selv overrasket over graden av maktesløshet eller den manglende påvirkningsmuligheten særlig våre voksne informanter ga uttrykk for i samtalene.

Høsten 2019 er vi på feltarbeid som utredere hos en kommunal etat i Oslo som er opptatt av å ha gode medvirkningsprosesser for den kommende utbyggingen etaten har et ansvar for å koordinere i bydelen. Opp gjennom årene har det vært organisert og arrangert flere ulike medvirkningstiltak blant beboerne i det aktuelle området. Da vi ett år tidligere, i forbindelse med et annet konsulentprosjekt, intervjuet en rektor på den lokale skolen, spurte vi vedkommende om det ville være mulig å få snakke med noen av skolens elever for å få deres innspill om den lokale utviklingen. Det avviste hun tvert, og forklarte at nå hadde skolen vært med på flere slike medvirkningsrunder, uten at noe skjedde. Rektoren var klar på at ledelsen ikke kunne utsette barna for dette igjen. Nå, rundt 12 måneder senere (i 2019), skulle vi altså tilbake for å se nærmere på hvordan nettopp enda en runde med medvirkning ville forløpe i denne delen av hovedstaden. Nå skulle medvirkningsmulighetene drøftes og planlegges, og med på møtene var representanter for en rekke kommunale instanser.

I tillegg til å observere møtene, snakket vi med mange av de involverte aktørene. Selv om de fleste fra kommunen som ytret seg under møtene da medvirkning var tema var positive og interesserte i å gjøre dette på (det

de tolket som) nye måter, var det også enkelte etatsrepresentanter som var skeptiske. Grunnene som ble oppgitt, var at planprosessen var kommet så langt at det nå var nok medvirkning, samt at eventuelt nye runder med involvering av beboere ville forsinke, og dermed fordyre, fremdriften av den kommende utbyggingen. På ett av planleggingsmøtene mellom de kommunale aktørene, var det også til stede en representant for det lokale idrettslaget. Vedkommende sa at det var mye å være fornøyd med i de planene som forelå, men at de likevel var misfornøyde både med det arealet som var avsatt til deres aktiviteter, «som var mindre enn det vi har nå», og til planene for samlokalisering av mange forskjellige funksjoner for høyst ulike bruker- og aldersgrupper. En slik samlokalisering ville føre til konflikter, mente idrettenes representant. Kommunens folk gjorde det klart at det avsatte arealet og samlokaliseringen av aktiviteter, ikke kunne endres på. Dette var gitt. Det innså også den lokale ildsjelen. I et senere intervju virket vedkommende enda mer pessimistisk, da idrettslaget ikke bare ville få redusert kapasitet sammenlignet med dagens behov, men gitt også en kommende utbygging av flere hundre leiligheter, så ville ikke idrettslaget ha mulighet til å tilby de nye barna meningsfulle aktiviteter. Dette var spesielt problematisk i et område med omfattende levekårsutfordringer, inkludert problemer knyttet til uro og kriminalitet i deler av ungdomsmiljøet. Idrettslagets representant var dermed redd for at enda flere unge ville falle utenfor den organiserte fritiden, og heller bli rekruttert inn i uønskede miljøer i årene fremover. Ved å kritisk drøfte ulike medvirkningsforsøk med unge, men også planprosesser der unges arenaer skal utvikles eller endres, viser dette kapitlet viktigheten av å løfte frem «makt» som et sentralt analytisk begrep. Kanskje viktigere, er vår insistering på at det må skje radikale endringer i ressurstilgangen – og de reelle medbestemmelsesmulighetene – for at unge og voksne uten formelle «ekspertroller» (se Mutter et al., 2021), skal bli integrerte som fullverdige stedsutviklere.

Hvordan forstå medvirkning?

Denne underoverskriften lover for mye – vi kan bare tilby noen perspektiver eller noen briller en kan lese medvirkning i stedsutvikling gjennom.

I en tidligere artikkel inviterte en av oss forskere og andre til å gruble mer over medvirkningens rolle i norsk byplanlegging (Andersen & Skrede, 2021). I dette kapitlet tar vi oss selv delvis på ordet ved å både beskrive og å tenke høyt om hvordan medvirkning forløper i konkrete stedsutviklingsprosjekter i Oslo. Basert både på foreliggende litteratur og på våre egne felterfaringer fra medvirkningsarbeid, ønsker vi å belyse hvordan «makt» må trekkes inn i alle kritiske diskusjoner både av steds- eller byutvikling mer generelt, samt i medvirkningsarbeid med unge mer spesielt (se Ataol et al., 2019). Tidligere medvirkningsstudier – i byplanleggingen mer overordnet (Brand & Gaffikin, 2007), men også der barn/unge står sentralt (Alparone & Rissotto, 2001) – viser hvor sentralt det er å synliggjøre nettopp makt og interessekonflikter. Brand og Gaffikin (2007), for eksempel, viser til at en ikke må nedtone «maktpillet» som ofte oppstår mellom ulike grupper i planleggingen. Det er ikke bare ulike beboergrupper (som unge og eldre) som kan ha ulike interesser, men også de som skal medvirke og de profesjonelle planleggerne. Videre understreker de at maktforskjeller ikke enkelt kan oppløses gjennom dialog eller logiske argumenter (Brand & Gaffikin, 2007, s. 292). I praksis, påpekes det videre (Brand & Gaffikin, 2007, s. 300, 304), så er det utbyggere og andre med ressurser og formell autoritet – «regissørene» (Andersen et al., 2021) – som ofte sitter langt unna medvirkningsmøterommene, som tar over styringen når rundene med beboerdialog er over. Med slike argumenter som inspirasjon, hevder vi at medvirkningsproponenter, inkludert planleggere, politikere og forskere (se Andersen & Skrede, 2021, s. 10–12), med fordel kan løfte frem at ulike grupper/individer kan ha høyst ulike ressurser og interesser. Som diskutert av Harvold (2002), er det ikke gitt eller nødvendigvis sannsynlig at medvirkningsprosessen vil føre til et resultat alle vil være fornøyde med (også Andersen, 2021). I de tilfellene der man ønsker å bygge noe for barn/unge eller lage et område der barn vil trives, kan en skille mellom det å ha et «barneperspektiv» og det å lene seg på «barns perspektiv».¹ Førstnevnte er der voksne planleggere/utbyggere

¹ Vi ønsker å takke Astri M. Dalseide for mange gode innspill på et tidligere utkast. Blant annet er vår bruk av «energitalping» en idé fra Astri. Vi takker også den anonyme fagfellen for gode kommentarer og det er fra fagfellen vi har hentet begrepsparet «barns perspektiv» og «barneperspektiv».

har en idé om hva som er barns ønsker eller «behov», mens det å (forsøke å innta) barns perspektiv, vil være å involvere faktiske barn/unge slik at deres interesser får reell innvirkning på planlegging og utbygging (se også Hauken, 2020; Skivenes & Strandbu, 2006).

Videre er det vanskelig å være uenig med henholdsvis Alparone og Rissotto (2001) og Harvold (2002) at det er en dårlig løsning å legge bort eller fortie konflikter, slik faktisk en del medvirkningsproponenter foreslår. Vi er også skeptiske til om norske politikere og planleggere (Abram, 2004) – og kanskje særlig private utbyggere (Andersen et al., 2021) – vil gi fra seg «makt».² Den innledende skildringen, bygget på feltarbeid og intervjuer, gir blant annet en indikasjon på hvordan stedsutvikling kan forstås som et spill der ulike aktører har ulike muligheter til å påvirke spilleregler og spillets utfall (Bauman, 2012, s. 5; Lukes, 2005). Med Sarkheyli og Rafeian (2018, s. 107) – som igjen lener seg på Lukes (2005) – vil vi si at det er viktig å belyse hvem det er som får prioritere og definere behov tidligst i planleggingsfasen – det er ikke alle som har «forslagsmakt» (Duch et al., 2015). Når prioriteringer og behov har blitt formulert, kan det være vanskelig for de som kommer senere inn som «medvirkere» å endre på dette. Interessant nok har Oslo, byen vi har gjort feltarbeid i, et politisk mål om å være en «foregangskommune» på medvirkning (Røed, 2018). Samtidig ser vi hvordan ulike kommunale aktører eller etater (trolig etter press fra politikere og utbyggere) handler innenfor rammer der fremdrift, budsjetter og andre politiske målsetninger skal følges, overholdes og nås. Slike materielle faktorer (som økonomi og utbygging) kan derfor vanskeliggjøre en realisering av medvirkningsvisjonen. Kort sagt er det noen målkonflikter her, noe en rekke byforskere har trukket frem som et fremtredende trekk i Oslos byutvikling – hvor de mer «myke» målene knyttet til sosial bærekraft nedprioriteres til fordel for de «harde» målene under paraplyene miljømessig og økonomisk bærekraft (Andersen & Røe, 2017a; b; Andersen & Skrede, 2017; Cavicchia, 2021). For å låne en formulering av Alparone og Rissotto (2001, s. 431), er vi dermed ikke overbevist om at vi i norsk stedsutvikling vil se en «desentralisering av makt» der borgere,

2 Vi skriver «makt» og ikke makt, da vi ikke ser på makt som en ting som kan deles opp eller sendes rundt. Snarere forstås makt som et aspekt eller en dimensjon ved sosiale relasjoner (Andersen, 2014, s. 59 med referanse til Kilian, 1998).

inkludert unge, får betydelig og reell kontroll over planleggingen, inkludert en reell innflytelse allerede i forslagsfasen (se også Kalandrakis, 2006). Altså, om tanken med medvirkning er «en mer demokratisk planlegging (Aarsæther et al., 2018, s. 20)» (sitert i Andersen & Skrede, 2021, s. 8), så vil vi hevde at ulike former for «makt» må fordeles.

Å være opptatt av barn og unges plass i stedsutviklingen, og det å bedrive medvirkningsarbeid – eller i hvert fall snakke om «medvirkningens» viktighet – er hverken særnorsk eller noe nytt. I Norsk Forms rapport *Bybarna i forskning og planlegging. En kunnskapsoversikt fra 1970- og 80-tallet* (Hammarqvist & Stenbråten, 2009), kan man lese at

på slutten av 1970-tallet og utover på 80-tallet, ble det i fagmiljøene lagt stor vekt på at barns interesser ikke ble tilstrekkelig ivaretatt i den fysiske planleggingen av nærmiljøene [...] Etter hvert utviklet planene seg til å gjelde barn og ungdoms totale oppvekstmiljø. Et eksempel på dette er barne- og ungdomsplan for Trondheim 1983–86 [...] Medvirkning sto sentralt i [plan]-arbeidet og blant annet bydelsutvalg, skoler og fritidsklubber var viktige deltakere [...] FNs Barnekonvensjon som kom i 1989 er en medvirkende årsak til at det i løpet av de siste 20–30 årene er lagt stadig sterkere press på at barn skal medvirke eller aktivt delta i planprosessene. (Hammarqvist & Stenbråten, 2009, s. 27–28, 31)³

Det vi vil hevde, er at vi også i Norge synes å være inne i (nok) en bølge av det vi inspirert av Lane (2005, s. 283), kaller en medvirkningsorientering – selv om dette arbeidet ikke nødvendigvis gir de ønskede resultater (Andersen & Skrede, 2021). I USA er Portland, Oregon en by der befolkningens medvirkning er satt i system gjennom lokale lover og forskrifter, en by som sies å være spesiell i en USA-kontekst siden sivilsamfunnets eller borgernes involvering er langt mer omfattende enn de fleste andre byer her (Sarkheyli & Rafieian, 2018, s. 108). Da et nytt «megaprojekt» skulle gjennomføres, ble det også denne gangen gjennomført medvirkning. De ulike aktørene var fornøyde med planleggingsfasen der visjonene ble trukket opp, men med de endelige resultatene var det mer

3 I Norsk Forms rapport blir 1990-tallet kun kort omtalt (Hammarqvist & Stenbråten, 2009, s. 31), mens Bringelands (2017, s. 21–22) masteroppgave har bidratt til å belyse situasjonen både på 1990-tallet og inn på 2000-tallet.

blandete opplevelser, og utbyggerne så ut til å ha hatt langt større evne til å få realisert sine interesser, som å bygge høye og luksuriøse leilighetsbygg (Sarkheyli & Rafieian, 2018, s. 111ff). Sarkheyli og Rafieian poengterer også at det var utbyggerne, eiendomsbesitterne og sektormyndigheter som fikk sette prioriteringene for utbyggingen (s. 114–115). En parallell observasjon ble gjort i Sverige: nemlig at det i byutviklingsprosesser kom til syne maktforskjeller. Her så en hvordan utbyggere og deler av myndighetsapparatet hadde stor mulighet til å få sine interesser gjennom. Samtidig hadde unge, kvinner og etniske minoriteter i langt mindre grad samme mulighet for å få realisert sine preferanser eller interesser (Cele & van der Burgt, 2015, s. 17f.; også Monno & Khakee, 2012, s. 92f.). Tilsvarende fra Oslo, så hevder forskere at private utbyggers interesser styrer stedsutviklingsprosessene i visse områder (Andersen et al., 2021), mens store (semi-)offentlige aktører har stor gjennomslagskraft andre steder (Andersen & Røe, 2017a, 2017b). Felles her, er at den vanlige «osloborgen» i liten grad kan sies å ha hatt direkte påvirkning på forslagene, planene og den endelige realisering (også Andersen & Skrede, 2017). Bildet må likevel nyanseres, da det foreligger tilfeller der beboernes uttrykte interesser, heller enn utviklernes, vinner gjennom, da kanskje særlig ved å hindre eller stoppe utbyggingsprosjekter gjennom omfattende protester (Falleth & Saglie, 2012). Uansett, som Andersen og Skrede viser (2021, s. 12), så er det nok «flere studier som dokumenterer *muligheter* for medvirkning» heller «enn materiell påvirkning». Med det menes at beboere eller andre (tenkte) berørte parter får komme med sine innspill, det vil si at man gis mulighet til å si eller skrive sin mening etter at prosessen er iverksatt. En materiell påvirkning, det å endre på bygningstyper, byggehøyder, arkitektonisk stilart, påvirke prisnivået eller endre på beboersammensetning, lokalisering med mer, synes det derimot å være langt færre eksempler på (se også Cavicchia, 2021). En observasjon vi også gjorde, er at de som blir invitert inn som «medvirkere» eller som presser seg frem med sine innspill «sjelden kommer inn tidlig nok» (Andersen & Skrede, 2021, med referanse til bl.a. Hanssen, 2010; Røe, 2019).

Uansett, basert på de nevnte studiene vil vi hevde at stedsutvikling, inkludert planprosessene, med fordel kan forstås som et spill der de ulike posisjonerte aktørene har ulik mulighet til å både sette agendaen og til

å styre spillet (Bauman, 2012; Duch et al., 2015; Lukes, 2005). Det å ha innsikt i spillets regler og hva som er mulig, leser vi som å inneha en viktig kunnskap eller kompetanse. Om denne kunnskapen er ulikt fordelt mellom aktørene, som arkitekter, bestillere, utbyggere, eiendomsbesittere og ulike grupper av borgere, vil vi i tråd med Barth (1990, 2002) hevde at makt altså må sies å gjennomsyre alle faser eller hele planleggings- og stedsutviklingsprosessen (også Ataul, 2019). Mens det kan synes åpenbart at en eiendomsbesitter, i kraft av å være eier, har en «materieell innflytelse» over utbyggingen som en ung nabo jente ikke kan matche, er det kanskje mindre åpenbart hvordan språk og informasjonstilgang er viktige ressurser i kommunalt drevne utviklingsprosesser der ungdomstilbud i seg selv er et mål for «utviklingen». Et interessant eksempel på hvordan ulike aktører har ulik tilgang til informasjon og kunnskap, får vi i Engerbakks bidrag (se kapittel 11). I det følgende belyser vi nettopp det at hvem som vet og hva en vet når, er viktig. Selv om det å ha økonomisk- eller budsjettansvar selvfølgelig også er en del av spillets gang.

Den gamle fotballbingen

«Hva skal dere bygge for barna og ungdommene da?», spør en gutt på 15 år. Han har fått fri fra skolen for å være med i et møte med tre prosjektledere fra tre ulike etater i Oslo kommune. Etatene har alle planer for området der han bor, et kommunalt boligkompleks øst i Oslo. En av prosjektlederne svarer «vi skal sette opp line og et permanent paradiset». Gutten klør seg i hodet og ser bort på kameraten som også er med i møtet. «Men det er ingen her som går på line og hvis man vil hoppe paradiset kan man jo bare tegne det selv», sier kameraten. «Hvordan kom dere fram til dette?», spør den andre gutten. Prosjektlederen forteller at de inviterte alle barna og ungdommene som bor i boligkomplekset til et medvirkningsmøte, men at det bare dukket opp voksne. Derfor baserte de planene sine på det foreldrene og de andre voksne trodde at barna og ungdommene ville ha.

I tillegg til prosjektlederne og de to guttene er to forskere fra Arbeidsforskningsinstituttet (AFI) og en representant fra bydelen til stede i møtet. AFI og bydelen gjennomførte et medvirkningsopplegg med de to guttene

et par måneder tidligere. De ble da involvert som medforskere (beskrevet i kapittel 2) med oppdrag om å finne ut hvordan det kommunale boligkomplekset kunne bli et bedre sted for barn og unge å vokse opp. Kort tid etter kom det frem at tre andre etater også hadde planer for området der guttene bor. To etater samarbeidet om et planlagt byggeprosjekt utenfor boligkomplekset, og den tredje etaten skulle i gang med bygging noen år senere.

Da nyheten om at det skulle bygges i området nådde naboene, begynte ryktene å svirre. Det var spesielt ett rykte ungdommene i området var opptatt av – at en gammel fotballbinge skulle rives. Den slitte fotballbingen var nemlig et viktig sted for de unge guttene i nærmiljøet. Det var her de møttes etter skolen og i helgene for å spille fotball eller bare henge. Sammen med AFI og bydelen inviterte de to guttene etatene til et møte for å komme til bunns i hva som faktisk skulle skje, og for å finne ut om ungdom kunne påvirke i disse planene.

Ungdommene intervjuet prosjektlederne og fikk se tegninger over planene for nabolaget sitt. Det kom da frem at fotballbingen ikke skulle fjernes, men flyttes for å gjøre plass til et nytt bygg. Dette ville innebære at ungdommene ville stå uten en ballbinge i en kortere periode, men den nye skulle være klar før sommerferien, innen den årlige fotballturneringen. Der fotballbingen hadde stått ville det bli værende et åpent område. Det var her det skulle settes opp line og permanent paradis.

Da guttene fikk høre at etatene hadde prøvd å invitere ungdom til et medvirkningsmøte ved å legge brev med invitasjoner i postkassene, skjønte de hvorfor det bare var voksne som kom til medvirkningsmøtet. «Ungdommer leser ikke post», kommenterte en av dem. Med andre ord ble ungdommene invitert til å komme med innspill gjennom de voksnes kanal og på deres premisser. De to guttene foreslo at de kunne arrangere et nytt medvirkningsmøte i påskeferien, som var rett rundt hjørnet. Prosjektlederne var skeptiske til dette da de var kommet såpass langt i prosessen at det ville bli vanskelig å gjøre noen endringer. De ble til slutt enige om at ungdommene kunne arrangere et møte på sin måte, og så skulle de se hva de fikk til etterpå.

En solskinnsdag i påskeferien, en uke senere, ble det satt opp langbord på plassen mellom leilighetsbyggene. Guttene hadde hengt opp plakater

og spredt ordet til venner og bekjente i nabolaget. De hadde med seg en forsker og kunstner Nina Vestby fra innovasjonsprosjektet *Et sted å være ung: Metoder og rammeverk for innovativ medvirkning ved utvikling og etablering av ungdomssteder* (UngHus) (mer om prosjektet i kapittel 1), som assisterte med å splotte (les mer om splot som verktøy i kapittel 2), brodere og samle inn innspill. Guttene lagde mat som de serverte. Å tilby mat mente de var viktig for å få folk til å komme. I løpet av dagen kom det om lag 20 barn og ungdommer innom bordet. De splottet, spiste mat, fikk informasjon om hva som skulle skje i området og kom med innspill til den åpne plassen. De fleste ønsket seg nedgravd trampoline lignende en de hadde sett på en lekeplass på Tøyen i Bydel Gamle Oslo. Etter påskeferien fortalte guttene prosjektlederne om innspillene de hadde hentet inn. Prosjektlederne sa de ble overrasket over at de to ungdommene hadde fått inn såpass mange innspill fra barn og unge i området. Etter at de hadde diskutert de ulike innspillene fikk guttene beskjed om at planene kunne endres, men at det kunne føre til utsettelse i byggeprosjektet. De ble da enige om å bytte ut paradiset og line med trampoliner.

Tilbake til den gamle fotballbingen: I det første møtet guttene deltok i fikk de vite at den nye fotballbingen skulle få noen justeringer, blant annet skulle de slitte treveggene byttes ut med ny netting for å minimere bråk. Guttene poengterte at treveggene var viktige, de gjorde nemlig at ballen spratt tilbake i spillet. Guttene diskuterte videre med prosjektlederne, men de mente at det ikke var mulig å beholde treveggene. Den nye fotballbingen skulle stå nærmere boligkomplekset og treveggene ville derfor føre til bråk for beboerne. Sammen ble de enige om å bytte ut nettet som var planlagt med et strammere nett, slik at effekten ikke ville bli helt borte. De ble også enig om andre justeringer for å gjøre fotballbingen bedre for ungdommene som skulle bruke den.

Den gamle fotballbingen ble revet den våren, men da høsten kom, hadde den nye bingen fortsatt ikke blitt satt opp. I mangel på informasjon ble fotballturneringen, som skulle arrangeres før sommerferien, stadig utsatt, og ifølge bydelen begynte ungdommene å bli frustrerte da de ikke så noe tegn til fotballbingen utover høsten. Et av de viktigste møtестedene for ungdommene hadde på dette tidspunktet vært borte i nesten tre måneder på sommerhalvåret, som ifølge guttene er årstiden den blir

mest brukt. I januar året etter fortalte bydelen at den nye fotballbingen endelig hadde blitt satt opp, men den var låst slik at ingen kunne bruke den, til tross for stadig etterspørsel fra både bydelen og engasjerte ungdommer. I samtaler med prosjektlederne i de involverte etatene fikk vi vite at én beboer hadde sendt inn en formell klage til Plan- og bygnings-etaten (PBE) i Oslo kommune. Denne ene klagen trumfet ungdommenes interesser og førte til at fotballbingen ikke åpnet igjen før vinteren året etter. Ungdommene var dermed uten fotballbinge og et sted å være i over et halvt år. For en ungdom er seks måneder, relativt sett, en lang periode. For mye av ungdomstiden ble de altså fratatt sitt sted, en arena der vennskap etableres og bygges.

Presteboligen i bydel St. Hanshaugen

På andre siden av byen, i bydel St. Hanshaugen, ventet ungdom på et forsinket ungdomshus i to år. I 2018 gjennomførte AFI, i samarbeid med bydelen, en medvirkningsprosess i forbindelse med at en gammel prestebolig skulle bli til et ungdomshus. Medvirkningsprosessen var en del av prosjektet *Alternative byrom: Unges medvirkningsrom*. Innspillene til ungdommene skulle danne grunnlaget for hvordan ungdomshuset skulle utformes og hva det skulle inneholde. Rett før renoveringen skulle starte, i 2019, stoppet imidlertid prosjektet opp. Huset ble stående tomt og ungdommene som hadde medvirket fikk ikke vite hva som hadde skjedd.

I forbindelse med prosjektet UngHus engasjerte bydelen høsten 2019, i samarbeid med AFI, en gruppe ungdom til å finne ut hva som hadde skjedd med huset. Ungdommene var ansatt i deltidsjobb i bydelen ved siden av skolen som en del av prosjektet Ung Ambassadør. I workshoper fasilitert av AFI leste ungdommene gjennom møtereferater, intervjuet politikere, bydelsansatte og andre relevante personer. De fant ut at ungdomshusprosjektet hadde stoppet opp fordi det var uenigheter om hvor mye bydelen skulle betale i husleie for å drive ungdomshuset. I desember samme år dro ungdommene til Åpen halvtime i bydelen, de fortalte hva de hadde funnet ut og krevde at prosjektet skulle starte opp igjen med ungdom involvert gjennom hele prosessen. Over nyttår, i januar, startet prosjektet opp igjen, og etter planen skulle ungdomshuset stå klart høsten

2021, to år senere enn den opprinnelige planen. Som i eksemplet over er det også her viktig å poengtere at to år er en betydelig del av den enkeltes ungdoms liv. I løpet av disse to årene ble flere av ungdommene som var med i Ung Ambassadør ferdig på videregående skole og var dermed for gamle til å bruke huset da det stod klart. At ungdom vokser fra tiltakene de har medvirket på fordi byggeprosjektene utsettes, har vi sett flere eksempler på i UngHus-prosjektet og andre prosjekter vi har deltatt i.

Et par måneder senere var ungdommene i møte med bydelen, AFI og prosjektledere fra Omsorgsbygg (OBY), som fra høsten 2021 ble en del av den sammenslåtte etaten Oslobygg. OBY var byggherre og hadde ansvar for rehabiliteringen av huset. I møtet intervjuet ungdommene prosjektlederne fra OBY, de fortalte om ideene de hadde for huset og ville finne ut hvor mye de kunne påvirke. «Målet er ikke å gjøre noen endringer nå», sa en av prosjektlederne gjentatte ganger. De hevdet altså at det var for sent i prosessen til å kunne påvirke selve utformingen av ungdomshuset – rammene eller prioriteringene var i stor grad allerede bestemt. En av ungdommene fortalte senere at de følte seg låst. De hadde mange ideer, men fikk stadig beskjed om at prosjektet hadde kommet for langt til at det var mulig å gjennomføre disse ideene. Bydelen, som skulle drifte det ferdige ungdomshuset, forhandlet med Omsorgsbygg og fikk åpnet opp det trange medvirkningsrommet. Høsten 2020 engasjerte bydelen en ny gruppe ungdommer som sammen med interiørarkitektfirmaet Makershub jobbet med hvordan huset skulle innredes. Bydelen overtok driftsansvaret sommeren 2021 og ungdomsmedvirkning virker å stå sentralt i den videre utviklingen av ungdomshuset.

I løpet av våren 2020, da byggeprosjektet startet opp igjen, fikk ungdomshuset mye oppmerksomhet fra politikere og nysgjerrige naboer. Ungdommene ble flere ganger invitert med da bydelen og Omsorgsbygg skulle møte politikerne sammen med journalister for å vise frem huset. I disse møtene ble huset beskrevet som en suksesshistorie, og ungdommene ble spurt om de gledet seg til ungdomshuset skulle åpne. I samtaler med ungdommene i ettertid fortalte de at de gjerne ville fortelle om at prosjektet stoppet opp og det de hadde funnet ut, men de ble stadig bedt om «å se fremover». Da noen av ungdommene selv tok pennen fatt og

skrev en kronikk som ble publisert i avisen *Vårt Oslo*, ble det oppstyr bak kulissene.⁴ Ledelsen i både bydelen og OBY reagerte negativt på ungdommenes kronikk. I og med at ungdommene var ansatt i Oslo kommune gjennom prosjektet Ung Ambassadør, mente ledelsen at ungdommene ikke burde kritisere kommunen (les mer om ungdommenes opplevelse i Engerbakk sitt kapittel 11).

Ivrige medvirkningspådrivere

I bydel St. Hanshaugen jobbet engasjerte bydelsansatte aktivt for at ungdommenes ideer skulle bli tatt hensyn til. OBY hadde ansvaret for rehabiliteringen, men det var bydelen som fikk ansvar for å gjennomføre medvirkning med ungdom. De ansatte i bydelen var altså det vi her kaller medvirkningsverter. Bydelen hadde møter med OBY hver 14. dag der de fikk oppdateringer på rehabiliteringen og kunne komme med innspill på vegne av ungdommene. Ifølge de bydelsansatte ble de i disse møtene spurt om programmering og utforming, men det ble brukt et fagspråk som var vanskelig å forstå. Etter hvert tok de med interiørarkitektfirmaet Makershub inn i disse møtene, slik at de kunne oversette fagspråket som ble brukt. De fortalte også at de ofte ble bedt om å ta raske avgjørelser og fikk derfor ikke diskutert med ungdommene først.

Vi skulle finne ut hvilke lys de ulike rommene skulle ha, [...] vi fikk de ulike alternativene å velge mellom og farge på gulv. Det skjedde så sykt fort og med en forventning om at vi visste hva det innebar og hva det var snakk om. Og der fikk vi god hjelp av Makershub [interiørfirma], men det var ganske sånn ... ja, vi måtte gjennom noen runder for å vite at vi tok riktig valg eller at vi leste riktig så vi ikke endte opp med å drite oss helt ut.

Det er jo det som har vært litt vanskelig for det er vi som må være vaktbikkje, også har ikke vi noe kunnskap til å gjøre det, vi har ingen forutsetninger.

— fra gruppeintervju med ansatte i bydel St. Hanshaugen

4 Les kronikken i *Vårt Oslo*: <https://vartoslo.no/arbeidsforskningsinstituttet-bydel-st-hanshaugen-omsorgsbygg/ungdom-pa-st-hanshaugen-ble-lovet-et-ungdomshus-i-2014-hvorfor-tar-ingen-ansvar/239467>

De bydelsansatte som hadde ansvaret for å være medvirkningsverter hadde ikke de rette verktøyene, i form av fagspråk og kunnskap om hvordan en planprosess og et byggeprosjekt forløper, til å kunne ta vare på innspillene fra ungdommene. De fortalte videre at det ble lettere da de fikk inn interiørfirmaet som kunne oversette og hjelpe dem med å ta beslutninger. Samtidig fortalte de ansatte i bydelen at hvis de hadde hatt kunnskap om og erfaring fra byggeprosjekter, ville de engasjert interiørfirmaet tidligere. Dette kunne spart dem for tid, frustrasjon og ressurser. I samråd med interiørfirmaet endte de opp med å be OBY male alle vegger hvite slik at de selv kunne male dem i de fargene ungdommene ønsker senere. Innflyttingen i huset ungdommene hadde ventet på i over to år ble dermed ytterligere forsinket.

Et annet hinder for medvirkning som de bydelsansatte fra St. Hanshaugen trakk frem, var økonomi. Til tross for at unges medvirkning synes å være viktig, gitt formuleringer i plan- og bygningsloven, så ble det ikke lagt inn tilstrekkelig med midler i budsjettet. De bydelsansatte har derfor gjennom hele prosjektperioden søkt om midler fra andre finansieringskilder for å kunne gjennomføre medvirkning med ungdommer. De forteller at det heller ikke var lagt inn nok midler til å fylle huset med møbler, og det har derfor vært mye usikkerhet knyttet til om de i det hele tatt kunne realisere ønskene til ungdommene. Dette beskriver de som utfordrende:

Du sitter der med en dårlig følelse når ungdommene jobber med planen og synes at «åh, det så kult ut med et sånt møbel eller en sånn», også vet vi at det er ikke sikkert det blir noe av. Det er en veldig ubehagelig følelse.

— fra gruppeintervju med ansatte i bydelen

I et større utbyggingsprosjekt på Mortensrud i Bydel Søndre Nordstrand i Oslo har økonomi også vært et stort usikkerhetsmoment. I likhet med de bydelsansatte i St. Hanshaugen har kommunalt ansatte som jobber med Mortensrud-utbyggingen vært tilbakeholdne med å love for mye til ungdom gjennom medvirkning. Noe som gjør det enda mer usikkert i et stort prosjekt som på Mortensrud, er at flere ønskede ungdomstilbud ikke er lovpålagte. Det vil si at disse tilbudene kan tas ut av planen dersom politikere vedtar å kutte i budsjettet. Dermed er det faktiske

medvirkningsrommet (se kapittel 4) usikkert, både for ungdommene som medvirker og de kommunalt ansatte som inviterer til medvirkning.

En ungdomsarbeider i en annen bydel i Oslo fortalte at innspill fra ungdom ofte stopper opp hos ledelsen. Hun jobber på et ungdomshus som nylig ble pusset opp. I forkant av oppussingen hadde ungdomsarbeiderne gjennomført medvirkning med ungdommene som bruker tilbudet. Da ungdomsarbeiderne gikk videre til ledelsen med innspillene, ble de møtt med «nei, det skal vi ikke ha» og «det skal ikke være et sånt ungdomshus». Flere medvirkningsverter vi har pratet med i forbindelse med UngHus-prosjektet og andre forskningsprosjekter, forteller at forankring hos ledelsen er viktig for å kunne gjennomføre medvirkning med ungdom. De beskriver at det ligger en forventning om at bydels- og kommuneansatte skal gjennomføre medvirkning, men at ledelsen ikke forstår at det innebærer mer tid og ressurser enn det som er tilgjengelig. I tillegg poengterte noen bydelsansatte vi har pratet med at ledelsen ikke involverer seg i møter med ungdommer, og de mener at det dermed er lettere for dem å avvise innspill som kommer. I intervjuet med ansatte i bydel St. Hanshaugen fortalte de at medvirkningen som ble gjennomført i forbindelse med ungdomshuset i Stensparken var avhengig av at de, som medvirkningsverter, var engasjerte og gjorde en ekstra innsats:

Vi får masse positive tilbakemeldinger [fra ledelsen] når vi viser til hva vi har gjort og hvordan prosessen har vært [...] veldig mye positiv tilbakemelding, men det hadde ikke skjedd hvis ikke det hadde vært noen ildsjeler i bydelen som hadde satt det i gang. Det er noen som må drive prosessen videre og gjøre om arbeidstiden sin for å legge det til ettermiddagstid for å jobbe med ungdom, ...] det er ikke initiativ som blir tatt på toppen.

— fra gruppeintervju med ansatte i bydel St. Hanshaugen

Medvirkning med ungdom beskrives av mange vi har snakket med som personavhengig, men på forskjellige måter. Ansatte i bydelen legger her vekt på at medvirkning er personavhengig fordi det er avhengig av at de som får rollen som medvirkningsverter er engasjerte. Engasjerte i form av at de legger om arbeidstiden sin, samt at de gjør en innsats for å hente inn midler til å finansiere medvirkningsprosessen. Prosesser som er

avhengige av slike ildsjeler, kan være sårbare, da ildsjeler ofte kan «brenne ut» eller slutte. Flere studier av dugnadsarbeid, «områdeløft» og nabolagsengasjement har vist hvordan det frivillige ekstraarbeidet er skjært nettopp av slike grunner (Andersen, 2001; Andersen et al., 2021; Small, 2004). Et annet poeng med persondrevne prosesser er kunnskapsoverføring. I samtaler med planleggere i Oslo kommune om ungdomsmedvirkning har flere lagt vekt på at mye informasjon som kommer gjennom medvirkningsworkshoper ofte blir hos de ansatte som arrangerer workshopene. I disse workshopene skriver ungdommene ned innspillene sine i stikkordsform på post-it-lapper, og konteksten rundt blir fortalt muntlig til de kommunalt ansatte som er til stede. Meningen bak stikkordene som står skrevet på post-it-lappene har derfor lett for å forsvinne. Dersom det ikke blir dokumentert godt nok kan det ikke spores, i motsetning til et høringsinnspill som er blitt sendt inn formelt. I tillegg har flere, både i bydeler, kommuner og andre etater, etterspurt et system som gjør at de kan dele medvirkningsinnspillene de får inn med andre relevante etater og aktører, der en begrunnelse har vært at medvirkerne da ikke må gjenta sine innspill i flere runder. I så fall er det en viss risiko for medvirkningstrøtthet.

Et spill i regi av voksne

Da vi jobbet med elever i faget «Demokrati i praksis» på Lofsrud skole i forbindelse med utbyggingen av Mortensrud, skulle elevene komme med innspill til planen i form av et sluttprodukt som kunne sendes inn som et formelt høringsinnspill (forklart i kapittel 4). Dette sluttproduktet kunne være en presentasjon, en film eller en tekst der elevene forklarte hva de ønsket seg og hvorfor. Ved å sende det inn formelt er Plan- og bygningsetaten (PBE) pliktige til å se igjennom og kommentere innspillene. At elevene kunne sende inn sluttproduktet sitt som et høringsinnspill var noe vi utfordret prosjektet til å teste ut. Vi fikk dermed åpnet opp for at PBE tok imot andre formater enn tekst for å se om det ville bidra til at flere unge sendte inn innspill til høring. Medvirkningen var dermed tilpasset medvirkningsspillet. Ut fra kvaliteten på disse sluttproduktene å dømme var det tydelig at elevene hadde lagt ned mye tid i

arbeidet, og at innspillene var viktige for dem. Da vi snakket med elevene om å sende inn høringssinnspillet var de fleste positive til dette, men da det kom til stykket var det kun én elev som sa at hun ville sende det inn. De andre ville heller sende sluttproduktet sitt direkte til relevante personer i prosjektet. I samtaler vi hadde med lærerne i etterkant, sa de «de er jo ungdommer og synes det er veldig flaut». I dette tilfellet ble ikke spillereglene endret for å tilpasse elevene, men forsøkt tilrettelagt slik at de skulle kunne være med å spille. Allikevel så vi her at det ikke var nok. Ungdommene ville ikke være med på medvirkningsspillet til tross for at de fikk hjelp og informasjon av de voksne som bestemmer. Ungdommene ville heller medvirke på sine egne premisser. Her ved å sende innspillet direkte til de kommunalt ansatte som del av skoleoppgaven, samt fortelle om innspillene sine da forskere og representanter fra prosjektet var med i skoletimen.

Diskusjon

Vår beskrivelse rundt fotballbingen viser at unges innspill om blant annet trampoliner ble tatt inn i planene, selv om de unge først møtte noe motstand da prosessen allerede var i gang og andre (voksne) hadde fått medvirke tidligere. Med andre ord hadde planleggerne tatt utgangspunkt i et barneperspektiv og ikke barnas eget perspektiv, som var noe helt annet. Samtidig ble en del av guttenes viktigste møte- eller hengearena revet og etableringen av erstatningen, den nye fotballbingen, ble skjøvet ut i tid. Og da den omsider ble bygget, ble den stengt etter naboklager. At de unge guttene ble fratatt sitt sted, illustrerer hvordan de ikke spilte medvirkningsspillet etter alle de vedtatte reglene like godt som den voksne naboen. Det å ha oversikt eller kjennskap til hvordan man skal gjøre sin stemme hørt på formelt vis, styrker ens mulighet til å ha reell innflytelse, eller makt, som de mer utrente «spillerne» ikke alltid har (jf. Bauman, 2012; Lukes, 2005). Vi så hvordan denne prosessen med utsettelse og deretter lukking førte til stor frustrasjon for mange av guttene som hadde brukt den gamle ballbingen. En kan ikke utelukke at de unge medvirkerne kan utvikle en medvirkningstrøtthet som medfører at de senere heller takker nei til mulige medvirkningsinvitasjoner – en trøtthet eller

frustrasjon vi beskrev innledningsvis, da gjennom en lokal rektor som ikke ville «utsette» elevene for mer medvirkningsarbeid med uklare virkninger. Samtidig ser vi i Engerbakk sitt bidrag (kapittel 11) at motstand kan skape mer engasjement og energi til å prøve å forandre systemet. I hvilken grad systemet vil endres i mer radikal forstand, kan vi likevel ikke si noe om. For å parafrasere Cavicchia (2021, s. 14), så er vi usikre på om det er reell politisk vilje til å gjøre systemendringer eller innføre nye, effektive verktøy i planleggingen – noe også Cele og van der Burgt (2015) viser i deres studie av svenske planleggere.

Med juristene Myklebust og Schütz kan en spørre seg om det var de unge «ballbingebrukerne» som uansett burde blitt prioritert av planleggingsmyndighetene. I en diskusjon av medvirkning i norsk planlegging, er en kategori som «barn og unge» særlig interessant gitt plan- og bygningsloven § 5-1. Myklebust og Schütz (2019) har påpekt at barn og unge er vist til i lovens formålsparagraf (§ 1-1). Dog er «utfordringen at alt er relevant når det gjelder arealplanlegging, i så måte så er ikke barn og unges interesser noe som står i en særstilling i lovens formålsparagraf» (Myklebust & Schütz, 2019). Likevel, så var

lovgivers intensjon at barn og unge skulle ha en sterkere vekt enn for eksempel de økonomiske interessene. Det står i lovforarbeidene at [de unges interesser] skal gå foran andre interesser eller prioriteres høyest hvis det er en interessekonflikt. (Myklebust & Schütz, 2019)

En studie fra Bergen viser at så nødvendigvis ikke er tilfelle i praksis. Forskerne påpeker at utbyggeren i Bergen ikke avsatte tilstrekkelig med areal til barn og unge i det aktuelle prosjektet (Boge et al., 2019). Siden det er godt dokumentert at utbyggernes økonomiske interesser veier tungt i norsk byutvikling (se over), så er det påtagelig at det synes å være få studier som viser at barns interesser også kan bli prioritert høyt eller høyest (f.eks. Hauken, 2020) – snarere tvert imot (Hanssen, 2018, s. 101). Om unge blir hørt formelt, for eksempel gjennom barne- og ungdomsrådene eller Barnas representant (Hanssen, 2019, s. 58), er det heller ikke gitt at innspillene blir vurdert. I hvert fall fikk ikke Sawyers informanter i Oslos ungdomsråd vite hva som skjedde med innspillene ungdomsrådet hadde til de ulike planforslagene (Sawyer, 2019, s. 5–6). Selv om våre egne

erfaringer fra eksemplet med presteboligen på St. Hanshaugen skiller seg noe fra det Sawyer fant, så også vi hvordan planleggingen og utbyggingen i stor grad foregikk innenfor rammer som andre hadde definert. Våre observasjoner har også en parallell til blant annet Røe (2019), som har poengtert at de som ønsker å medvirke ofte kommer inn for sent i prosessen. Her vil vi legge til: en prosess der prioriteringer, oppstart og de ulike fasene i stor grad er bestemt og definert av nettopp de som har regien på spillet (Sarkheyli & Rafieian, 2018). Politikere, utbyggere og planleggere er blant dem som ofte har forslagsmakt (Duch et al., 2015), og som deretter styrer prosessen. Så når ungdommene søkte å snakke om sine erfaringer, eller den voksne idrettslederen la frem idrettslagets interesser, ble en del «presset» til å heller bli del av de profesjonelle byutviklingsaktørenes fremdriftsplaner, mens det var også tilfeller at andre i praksis ble ekskludert fra prosessen. Beboerne og ildsjelene måtte ikke forkludre spillets oppsatte gang.

Videre så vi at til og med for bydelsansatte var de andre kommunale aktørenes fagspråk fremmedgjørende. Det som skjedde på St. Hanshaugen var at enkelte kommunalt ansatte besluttet ikke bare hva en kunne medvirke på, men hvordan og når en skulle snakke om prosessen. Å ha kunnskap om hvordan en skulle snakke, viste seg også avgjørende i eksempelet med den midlertidige stengningen av ballbingen. Med Lukes (2005) og Barth (1990, 2002) hevder vi at selv om mange ønsker å trekke inn unge i stedsutviklingsarbeid, så foregår det likevel innenfor juridiske/formelle og materielle (økonomiske) rammer og ofte med et fagspråk som mektiggjør noen og ikke andre. I vårt tilfelle var det enkelte byomfattende kommunale aktører som hadde regien på spillet, og der unge (samt blant annet noen kommunalt ansatte i bydelene) ble «invitert» inn eller «presset seg inn». Med Andersen, Ander og Skrede (2021) vil vi si at regissørene (her kommunalt ansatte i sentrale etater, men støttet opp av politikere og lovgivere) virker som portvoktere (også Prescott, 2021, s. 62). Det er regissørene, eller egentlig deres mer eller mindre synlige ledere og støttespillere (politikere og lovgivere), som er beslutningstakere. De unge på St. Hanshaugen og ved ballbingen får kun spille med i en viss grad, men de får ikke utfordre spillet og selve spilleoppsettet.

Avsluttende refleksjoner

Influert av Rosol (2010, s. 549), kan myndighetenes insistering på lokal medvirkning ses som et steg på vei bort fra det offentlige som kollektiv tjenestetilbyder og med et mer helhetlig styringsansvar – også med planlegging (Andersen & Røe, 2017b). Ved at den enkelte borger i teorien (men oftest private utbyggerselskaper) gis muligheten til å påvirke hva som bygges eller hvilke andre plangrep som velges, så kan det tenkes at ansvaret, eller «skylden», for (utilsiktede) negative konsekvenser også (til dels) faller på «medvirkerne» (eller da de private utbyggerne). Ansvaret ligger altså ikke hovedsakelig hos myndighetene, da de faktisk ikke har handlet (Lukes, 2005, s. 67) eller i hvert fall hatt regien alene. Likevel, som Lukes (ibid.) understreker; ved å velge ikke å handle eller avstå fra regien, så er dette også en utøvelse av «makt». Følger vi videre i både Rosols (2010, s. 550) og Andersen og Skredes (2021) fotspor, kan vi stille følgende spørsmål – spørsmål som kanskje kan stimulere til videre forskning: Fører det *ansvaret* som medvirkningsinvitasjonen kan innebære til en tilsvarende ressursoverføring til de involverte? Fører mer hverdagsinvolvering i regi av myndigheter og private utbyggere til en form for disiplinering av innbyggerne? Fører et mer aktivt nabolagsengasjement til at konflikter mellom naboer, for eksempel mellom fotballinteresserte gutter og eldre med behov for ro, manifesterer seg? Om unge også vil ha «ro», vil det da være enklere å lage arenaer for ulike aldersgrupper? Eller kan det tenkes at design med vekt på sambruk heller legger opp til friksjon (se Fagerlid et al., 2021; og kapittel 9)? Dessuten, fører medvirkningsarbeidet til en reduksjon av fritid og en energitapping hos de involverte? Samt, inspirert av Haukens (2021, s. 117) analyse av medvirkningsrommet for barn i den privat-ledete transformasjonen av Ensjø i Oslo: Er det rett og slett realistisk at borgere skal trekkes inn i alle de «lukkede møtene» som planleggings- og utbyggingsprosjekter er preget av? Ikke minst, vil en mer aktiv involvering, der borgere jobber side om side med de profesjonelle ekspertene, stå i fare for å redusere «kvaliteten» på resultatet (jf. Malterud & Elvbakken, 2020)? Dette kan være nyttige spørsmål å ha i mente for de som jobber for økt medvirkning i by- og stedsutviklingen, også da dette er prosesser som kan gå over mange år. Det er dermed ikke utenkelig at det å legge opp til omfattende *samskaping* (f.eks. Røiseland & Lo, 2019) kan

medføre energitapping av de som gjør dette på fritiden eller som elever uten lønn. Selv om vi altså har kunnet følge flere ulike medvirkningsprosjekter tett gjennom ulike feltarbeid i Oslo (her viser vi også til bokens andre bidrag), så vet vi «foreløpig [...] for lite om medvirkningens irrganger» og hva som skjer i lukkede møter «til at vi kan bruke medvirkning som et effektivt virkemiddel for å skape mer demokratiske og rettferdige byer» (Andersen & Skrede, 2021). Om *resultatene* fra medvirkningsarbeidet, og da særlig resultatene fra barn og unges medvirkningsarbeid, skal bevege seg videre fra de tidsbegrensede medvirkningsprosessene (se Ataol et al., 2019), og bort fra de allestedsnærværende post-it-lappene (eller ut fra de fysiske modellene, se Dalseide i kapittel 5),⁵ til å farge den faktiske stedsutviklingen til beste for unges interesser – uten at andre grupper tilsidesettes, men det er en annen diskusjon – så må vi ikke bare ha mer *forskning* (Andersen & Skrede, 2021). Ei heller vil nok enda flere «medvirkningsmetoder» være tilstrekkelig (Plan- og bygningsetaten, 2019, s. 14). Snarere må det nok rett og slett en radikal maktforskyvning til.

Referanser

- Abram, S. (2004). Personality and professionalism in a Norwegian district council. *Planning Theory*, 3(1), 21–40. <https://doi.org/10.1177/1473095204042316>
- Alparone, F. R. & Rissotto, A. (2001). Children's citizenship and participation models: Participation in planning urban spaces and children's councils. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 11(6), 421–434. <https://doi.org/10.1002/casp.642>
- Andersen, B. (2001). *The quest for community: A study of Kentlands* [Masteroppgave, Universitetet i Oslo]. DUO vitenarkiv. <http://urn.nb.no/URN:NBN:no-34490>
- Andersen, B. (2014). *Westbound and eastbound. Managing sameness and the making of separations in Oslo* [Doktorgradsavhandling]. Universitetet i Oslo.
- Andersen, B. (2021, 14. september). *Medvirkning i planlegging – funker det?* [Presentasjon]. Arkitektenes fagdag: Sosial bærekraft, Oslo.

5 I arbeidet med et annet forskningsprosjekt i Oslo (Andersen, 2014) var en av oss på feltarbeid i Groruddalen. På et «folkemøte» hadde blant annet en rekke ungdommer blitt bedt om å henge opp sine ideer på post-it-lapper. Få, om noen, av disse innspillene ble realisert, og mye tyder på at de havnet i en skuff og etter hvert i en søppelkasse. Dessuten, søker en etter bilder av medvirkning i byplanlegging på internett, vil en raskt få inntrykk av at post-it-lapper er essensielt i arbeidet, f.eks. <https://www.planning.org/planning/2020/may/burnham-award/>

- Andersen, B., Ander, H. E. & Skrede, J. (2021). The directors of urban transformation: The case of Oslo. *Local Economy*. <https://doi.org/10.1177/0269094220988714>
- Andersen, B. & Røe, P. G. (2017a). Arkitektur og sosial ulikhet i Oslo. I J. Ljunggren (Red.), *Oslo – ulikhetenes by* (s. 325–337). Cappelen Damm Akademisk.
- Andersen, B. & Røe, P. G. (2017b). The social context and politics of large scale urban architecture: Investigating the design of Barcode, Oslo. *European Urban and Regional Studies*, 24(3), 304–317. <https://doi.org/10.1177/0969776416643751>
- Andersen, B. & Skrede, J. (2017). Planning for a sustainable Oslo: The challenge of turning urban theory into practice. *Local Environment*, 22(5), 581–594. <https://doi.org/10.1080/13549839.2016.1236783>
- Andersen, B. & Skrede, J. (2021). Medvirkningsideologiens inntog i byplanleggingen – en invitasjon til grubling. *Kart og plan*, 114(1–2), 7–21. <https://doi.org/10.18261/issn.2535-6003-2021-01-02-02>
- Ataol, Ö., Krishnamurthy, S. & van Wesemael, P. (2019). Children's participation in urban planning and design: A systematic review. *Children, Youth and Environments*, 29(2), 27–47. <https://doi.org/10.7721/chilyoutenvi.29.2.0027>
- Barth, F. (1990). The guru and the conjurer: Transactions in knowledge and the shaping of culture in Southeast Asia and Melanesia. *Man*, 25(4), 640–653. <https://doi.org/10.2307/2803658>
- Barth, F. (2002). An anthropology of knowledge. *Current Anthropology*, 43(1), 1–18. <https://doi.org/10.1086/324131>
- Bauman, Z. (2012). *Collateral damage: Social inequalities in a global age*. Polity Press.
- Boge, F. I., Bjelland, A. S. H., Lyng, A. M., Nordås, T. M., Johnsen, I. H. & Reksten, C. (2019). *Nye fortetningsprosjekt i Bergen by: Fra illustrasjon til virkelighet* [Paperpresentasjon]. Storbykonferansen: Urbaniseringens spenninger, Oslo.
- Brand, R. & Gaffikin, F. (2007). Collaborative planning in an uncollaborative world. *Planning Theory*, 6(3), 282–313. <https://doi.org/10.1177/1473095207082036>
- Brenner, N. (2009). What is critical urban theory? *City*, 13(2–3), 198–207. <https://doi.org/10.1080/13604810902996466>
- Bringeland, L. (2017). *Barn og unges involvering og innflytelse i den kommunale planleggingen: En kvalitativ casestudie i Sandnes kommune* [Masteroppgave, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet]. <http://hdl.handle.net/11250/2453572>
- Cavicchia, R. (2021). Are Green, dense cities more inclusive? Densification and housing accessibility in Oslo. *Local Environment*, 26(10), 1–17. <https://doi.org/10.1080/13549839.2021.1973394>
- Cele, S. & van der Burgt, D. (2015). Participation, consultation, confusion: Professionals' understandings of children's participation in physical planning. *Children's Geographies*, 13(1), 14–29. <https://doi.org/10.1080/14733285.2013.827873>

- Duch, R., Przepiorka, W. & Stevenson, R. (2015). Responsibility attribution for collective decision makers. *American Journal of Political Science*, 59(2), 372–389. <https://doi.org/10.1111/ajps.12140>
- Fagerlid, C., Andersen, B. & Dalseide, A. M. (2021). Engaging with mixed-use design. The case of the urban library in Oslo. I M. Stender, C. Bech-Danielsen & A. L. Hagen (Red.), *Architectural anthropology* (s. 122–134). Routledge.
- Falleth, E. & Saglie, I. L. (2012). Planning a Green Oslo. I M. Luccarelli & P. G. Røe (Red.), *Green Oslo, visions, planning and discourse* (s. 267–284). Ashgate.
- Hammarqvist, K. & Stenbråten, I. (2009). *Bybarna i forskning og planlegging. En kunnskapsoversikt fra 1970- og 80-tallet*. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/bybarna-i-forskning-og-planlegging/id576635/>
- Hanssen, G. S. (2018). *Hvordan ivaretas hensynet til barn og unge i planleggingen etter plan- og bygningsloven (2008)?* (NIBR-rapport 2018:19). <https://hdl.handle.net/20.500.12199/1282>
- Hanssen, G. S. (2019). The social sustainable city: How to involve children in designing and planning for urban childhoods? *Urban Planning*, 4(1). <http://dx.doi.org/10.17645/up.v4i1.1719>
- Harvold, K.-A. (2002). Planleggingens «kommunikative vending»: Nytt paradigme eller gammel debatt? *Norsk statsvitenskapelig tidsskrift*, 18(4), 356–378. <https://doi.org/10.18261/ISSN1504-2936-2002-04-03>
- Hauken, M. (2020). *Glemt eller bortgjemt? En studie av barns marginale rolle i byplanleggingen på Ensjø* [Masteroppgave, Universitetet i Oslo]. DUO vitenarkiv. <http://urn.nb.no/URN:NBN:no-83159>
- Kalandrakis, T. (2006). Proposal rights and political power. *American Journal of Political Science*, 50(2), 441–448. <https://doi.org/10.1111/j.1540-5907.2006.00193.x>
- Lane, M. B. (2005). Public participation in planning: An intellectual history. *Australian Geographer*, 36(3), 283–299. <https://doi.org/10.1080/00049180500325694>
- Lukes, S. (2005). *Power: A radical view* (2. utg.). Palgrave Macmillan.
- Malterud, K. & Elvbakken, K. T. (2020). Patients participating as co-researchers in health research: A systematic review of outcomes and experiences. *Scandinavian Journal of Public Health*, 48(6), 617–628. <https://doi.org/10.1177/1403494819863514>
- Medved, P. (2017). Leading sustainable neighbourhoods in Europe. Exploring the key principles and processes. *Urbani Izziv*, 28(1), 107–121.
- Medved, P. (2018). Exploring the 'Just City principles' within two European sustainable neighbourhoods. *Journal of Urban Design*, 23(3), 414–431. <https://doi.org/10.1080/13574809.2017.1369870>
- Monno, V. & Khakee, A. (2012). Tokenism or political activism? Some reflections on participatory planning. *International Planning Studies*, 17(1), 85–101. <https://doi.org/10.1080/13563475.2011.638181>

- Mutter, A., Westin, M., Calderon, C. & Hellquist, A. (2021). «Let us be led by the residents»: Swedish dialogue experts' stories about power, justification and ambivalence. *Nordic Journal of Urban Studies*, 1(2), under utgivelse.
- Myklebust, I. E. & Schütz, S. E. (2019). *Rammer for ein god oppvekst – Korleis kan plan- og bygningslova sikre «barnets beste»? [Paperpresentasjon].* Storbykonferansen: Urbaniseringens spenninger, Oslo.
- Plan- og bygningssetaten. (2019). *Handlingsplan for medvirkning 2019–2020. Intern handlingsplan for Plan- og bygningssetatens arbeid for medvirkning i byutvikling.* Oslo kommune.
- Prescott, J. G. (2021). *The politics of place in urban landscapes: Boundaries, exclusion and belonging. Three case studies from São Paulo, Boston and Oslo.* Universitetet i Oslo.
- Rosol, M. (2010). Public participation in post-fordist urban green space governance: The case of community gardens in Berlin. *International Journal of Urban and Regional Research*, 34(3), 548–563. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2427.2010.00968.x>
- Røe, P. G. (2019). Planlagte bysamfunn – fra sosiale utopier til markedspragmatisme. I I. M. Henriksen & A. H. Tjora (Red.), *Bysamfunn* (s. 206–224). Universitetsforlaget.
- Røed, L.-L. (2018, 7. november). Bedre medvirkning? Ja takk! *ByplanOslo*. Lastet ned den 11. desember, 2019 fra <https://www.medvirkning.no/wp-content/uploads/Bedre-medvirkning-Ja-takk-Byplan-Oslo-kommune.pdf>
- Røiseland, A. & Lo, C. (2019). Samskaping – nyttig begrep for norske forskere og praktikere? *Norsk statsvitenskapelig tidsskrift*, 35(1), 51–58. <https://doi.org/10.18261/issn.1504-2936-2019-01-03>
- Sarkheyli, E. & Rafeian, M. (2018). Megaprojects and community participation: South waterfront project in Portland, Oregon. *Housing and Society*, 45(2), 104–117. <https://doi.org/10.1080/08882746.2018.1496697>
- Sawyer, T. (2019). *Youth council participation in city planning: The case of Oslo [Paperpresentasjon].* Towards the Child Friendly City International Conference, Bristol, Storbritannia.
- Small, M. L. (2004). *Villa Victoria: The transformation of social capital in a Boston barrio.* University of Chicago Press.
- Skivenes, M. & Strandbu, A. (2006). A child perspective and children's participation. *Children, Youth and Environments*, 16(2), 10–27.
- Trudeau, D. (2018). Integrating social equity in sustainable development practice: Institutional commitments and patient capital. *Sustainable Cities and Society*, 41, 601–610. <https://doi.org/10.1016/j.scs.2018.05.007>